

IN TRANSIT

IN Margaretha van Andel
TRANSIT

Lemniscaat Rotterdam

Van Margaretha van Andel verscheen eerder bij Lemniscaat:

Ik

© Margaretha van Andel, 2016
Omslag: Marc Suvaal, Lemniscaat
Omslagbeeld: Chad Baker
Nederlandse rechten Lemniscaat b.v.,
Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam, 2016
ISBN 978 90 477 0787 5
NUR 285

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

LEVYA

Hij was ver van huis. De verbinding met zijn verzorgster werkte nog, maar het signaal was zwak. Daar had ze even moeilijk over gedaan en het was natuurlijk ook vreemd. Normaal waren er geen problemen met de plek waar hij zich volgens de bij haar doorkomende coördinaten bevond: de subtropische tuinen van het Eiland.

Hij had haar kunnen kalmeren.

‘Gewoon een kleine storing, moeder. Daar heeft iedereen tegenwoordig wel eens last van, u laatst zelf toch ook? En wat kan me nu gebeuren? Ik zit op het Eiland! Allemaal weigeraars en natuurfanaten, haha. En Rheyn is hier. Maakt u zich nou maar niet druk.’

Ze had zich erbij neergelegd, al had hij moeten beloven dat hij zich direct na zijn thuiskomst zou melden bij hun districtarts voor het geval het toch een neurologisch mankementje zou zijn.

‘Doe ik, moeder, geen probleem. En als het zo is, heeft dokter Gyro het zo gefikst en ik heb sowieso een afspraak staan voor mijn eindcontrole. En die tuinen, hè, die tuinen zijn waanzinnig! Echt een geweldige ervaring, je weet niet wat je ziet... We gaan hier helemaal uit onze voegen, Rheyn en ik...’

Hij had zich even afgevraagd of hij het er nu niet te dik bovenop legde en vervolgens een schietgebedje gedaan: ‘Heilige waarheid, laat haar geen contact opnemen met Rheyns verzorgster...’

Niet dat de kans daarop groot was. Rheyn woonde in Uter-Centraal, hijzelf in het westerkwartier en de vrouwen die hen ver-

zorgden – de moeders, zoals ze in de volksmond werden genoemd – waren voor zover hij wist niet met elkaar verbonden.

Gelukkig leek ze het te slikken, ook al pruttelde ze nog wat door over voorzichtig zijn en op tijd naar bed en al dat soort dingen waar moeders zich druk over horen te maken.

Terwijl hij zo geruststellend mogelijk terug ja- en nee'de, was zijn blik over het hem omringende landschap gegleden. Natuurlijk beseftte hij hoe kwetsbaar hij hier was. Aan de andere kant, Insite werkte nog. Afgezien van de haperende verbinding met zijn verzorgster leek het systeem volledig intact. Insite zou nooit falen, zelfs al verliet hij de planeet. Dat beweerde de controlegroep tenminste, al was daar onlangs even, tijdens een paar korte storingen, enige twijfel over ontstaan.

Gelukkig hadden de controllers meteen daarna uitgelegd dat de uitval van sommige diensten opzettelijk was geweest en deel uitmaakte van een groot renovatie- en testprogramma dat net was opgestart. Ze hadden hun excuses aangeboden voor de verwarring die het had veroorzaakt, maar niemand hoefde zich zorgen te maken, absoluut niet, daar was geen enkele reden toe.

Dus, beredeneerde Levya, waarschijnlijk waren ze nu aan het werk met het communicatiesegment en verklaarde dat waarom zijn verzorgster zo slecht te verstaan was. Geen ramp. Het hield hun gesprekken kort en dat kwam hem op dit moment prima uit.

Hij genoot van zijn avontuur, en de zenuwen die hij had gevoeld toen hij zijn reisplan inleverde was hij al vrijwel vergeten. Die zenuwen waren ook nergens voor nodig geweest. Dyson had het voorstel zonder verdere vragen goedgekeurd. De bestemming sloot immers keurig aan bij de nieuwste hobby van zijn tegenwoordig zo gehoorzame student: Botanica.

Ja, zijn projectbegeleider had hem geloofd, en zijn moeder, en al zijn vrienden. Nou ja, bijna al zijn vrienden.

Rheyn had hem doorzien.

Ze hadden elkaar hun plannen laten lezen en op het gezicht van zijn vriend was een glimlach verschenen. Omdat Rheyn zelden lachte, had hem dat een nogal onbehaaglijk gevoel gegeven.

Uiteindelijk had Rheyn hem met spottende ogen aangekeken. ‘De Tuinen, hè? Ik dacht dat we met z’n allen naar de Zonnestranden zouden gaan?’

‘Eh, ja, dat was ik eerst ook van plan, maar later bedacht ik dat ik die Tuinen ook heel erg graag zou willen zien, dus...’

‘Parken en bloemenweitjes! Jij!’

‘Eh... ik, ja. Het schijnt echt heel bijzonder te zijn, hoor.’

‘Meer bijzonder dan de halofeesten op de Zonnestranden?’

‘Há, het Eiland heeft ook een strand, toevallig.’

En opnieuw had Rheyn gelachen, voluit deze keer. ‘Daar liggen alleen schelpen en uitgedroogde weigeraars. Mij houd je niet voor de gek. Ik weet wat je van plan bent, jongen.’

‘Oké, dan weet je het. Mij een zorg.’

Het was hem natuurlijk wel een zorg. Als Rheyn er maar iets over zou loslaten tegen wie dan ook, kon hij zijn avontuur vergeten.

‘Rheyn,’ had hij er daarom iets later en enigszins smekend aan toegevoegd, ‘het is nu of nooit. Dat snap je toch?’

‘Ik snap het,’ was Rheyns antwoord geweest. ‘Al baal ik ervan dat dit hele idiote plan van jou eigenlijk mijn schuld is. Maar goed, dat kan ik niet meer veranderen en nu is er dus nog maar één ding dat ik kan doen.’

‘?’

‘Ik ga mijn vakantieplan herschrijven. Ik heb net besloten dat ik ook naar die, eh, geweldige Tuinen van het Eiland wil.’

Ze hadden hun reis tot in detail uitgestippeld, en een paar maanden later, meteen na het afscheidsfeest van de Academie, waren

ze vertrokken. Voor het eerst zonder verzorgsters of project-begeleiders, want nu waren ze achttien en direct toezicht was niet langer verplicht. Dit was het jaar waarin ze hun eigen beslissingen mochten nemen. Dat gaf een geweldig gevoel van vrijheid. Daarom noemde iedereen het de vakantie, ook al stond het in de levensplannen beschreven als Bezinningsjaar.

En zo heette het niet voor niets. Daar hadden hun project-begeleiders nog eens flink op gehamerd tijdens de slotceremonie. Levya had het allemaal wel best gevonden. Zijn gedachten waren maar bij één ding geweest: zijn reis.

Bovendien was er al zo vaak over de Bezinning gepraat – hij wist het nu zo langzamerhand wel. Hij had zijn keuze allang gemaakt, net zoals bijna al zijn jaargenoten. Daar zou die flinter twijfel die hij een tijdje terug even had gevoeld, heel, heel even, het stelde echt weinig voor, niks aan veranderen. Zo ingewikkeld was het ook allemaal weer niet.

Oorspronkelijk waren ze in noordelijke richting gegaan, precies zoals was toegelicht in hun reisplannen. Maar na een paar dagen hadden ze hun koers gewijzigd met een scherpe draai naar het zuiden. Die richting hielden ze aan, wekenlang, en al die tijd te voet om te voorkomen dat hun coördinaten automatisch zouden worden aangepast, tot ze hun bestemming bereikten: gebied ARD2205.

Levya's bloed gonsde in zijn oren toen hij achter Rheyn aan onder de afrastering door kroop en het verboden terrein betrad.

Eindelijk! Hier zaten ze, de grauwers die hem al zo lang fascineerden. En in groten getale, het reservaat was enorm. Er moesten verschillende kolonies zijn. Dit was nog eens wat anders dan die stomme verblijven in de dierentuin waar alleen een paar versleten exemplaren zaten te suffen. Hier, afgezonderd van de buitenwereld, leefde hij in het wild, deze aap die zoveel op de mens leek dat hij vroeger zelfs onder het menselijk ras viel.

Dat laatste wist hij nog niet eens zo lang. Het was een maand of wat geleden tijdens een motivatieles aan de orde geweest. Motivatie was normaal niet iets wat hem erg boeide, maar deze les had indruk gemaakt.

‘Vandaag behandelen we het grote project,’ zo was Dyson begonnen. ‘Het project dat leven heet.’ Er volgde een lang, suf verhaal dat ze al duizend keer hadden gehoord. ‘Zingeving, daar gaat het om,’ hamerde Dyson. ‘Bestaansrecht. Wat is dat precies? Is het weggelegd voor iedereen? Zo ja, in welke vorm? En voor hoe lang? Vragen die beantwoord moeten worden om de toekomst van onze prachtige neocratie voor de volle honderd procent veilig te stellen. Een toekomst waarin we de begrenzingen van lichaam en geest zullen doorbreken en zullen heersen over het universum. Een eindeloos bestaan voor de zuivere humaan... Levya! Noem onze voornaamste doelstellingen!’

Geschrokken had Levya ze bij elkaar gehakkeld.

Uitsluiting van elk risico op een lichamelijk defect.

Uitsluiting van elk risico op een geestelijk defect.

Volledige eenheid in denken en doen.

Volledig vertrouwen in waarheid en wet.

‘Juist! Dit is wat we willen bereiken! Wat we móéten bereiken nu we die laatste, grote stap bijna kunnen zetten. Een samenleving waarin we geloven, waarin we onze capaciteiten ten volle kunnen benutten zonder angst voor geestelijke of lichamelijke besmetting door vreemde elementen. Daarom moet onze wereld worden gezuiverd van de laatste onvolkomenheden, om de koppeling met het oneindige tot een succes te maken. Het oneindige waarin, absoluút, twijfel daar nóóit aan, de ware vrijheid ligt en daarmee de ware zin van ons bestaan.’

Zo ging het nog een tijdje door. Over de vorderingen die waren gemaakt en over de grote doorbraak die steeds dichterbij kwam.

Hoe iedereen daaraan kon bijdragen, en dat daarom de persoonlijke levensplannen zo belangrijk waren. En dat er nog een hoop te bereiken viel in hun specialisatie, en dat het om die reden zo zinvol was hun leven in dienst te stellen van... Kortom, blabla-bla.

Levy was al bijna in slaap gevallen toen hij Dyson ineens het woord 'grauwer' hoorde gebruiken.

'... zelfs niet de grauwer, ook al lijkt hij fysiek op ons. Zoveel dat hij vroeger zelfs onder een menselijk ras viel, de homo sapiens. Inmiddels weten we natuurlijk dat dat ras is uitgestorven en dat de grauwer een gewone mensaap is, maar het geeft wel aan hoelang we op een verkeerd spoor hebben gezeten. Een gevaarlijk spoor, mag ik wel zeggen, en daarom mogen we dankbaar zijn voor alle ontwikkelingen in de wetenschap en de nieuwe inzichten die ze ons brengen. Dus, dit college nog even samenvattend: het doel van -'

'Wat?' Levy was meteen klaarwakker geweest. 'Homo sapiens? Waren grauwers vroeger mensen? Wauw! Daar ben ik nooit iets over tegengekomen in de archieven. Wat gek.'

'Nee, dat is niet gek, Levy. Documentatie hierover is niet openbaar. Dit onderwerp wordt tijdens de opleiding uitsluitend behandeld in de primatologengroep. De medisch studenten worden er alleen over geïnformeerd conform de Wet op de Waarheid en dat heb ik bij dezen gedaan. Dus misschien kunnen we nu verder...'

'Maar is het echt waar?'

'O, hou toch eens op,' had een andere student gesnauwd. 'Wat kunnen ons die apen schelen. Laat Dyson de les afronden, ik heb meer te doen.'

Levy had zich niet van zijn stuk laten brengen. 'Maar zijn grauwers dan wel eens mensen geweest, meneer Dyson? Echte humanen zoals wij?'

‘Natuurlijk niet. Ze zijn alleen lange tijd ten onrechte zo ge-classificeerd. En hier wil ik het bij laten, we hebben nog meer –’

‘Maar wanneer is die classificatie dan veranderd?’

‘Dat doet er niet toe. Wat er –’

‘Maar waarom...?’

‘Fini, Levya.’ Ook de projectbegeleider klonk nu geïrriteerd. ‘Je hebt genoeg holodocs gezien om te weten wat het verschil is tussen mens en dier. Er bestaat één menselijk ras, de homo aeternus. Basta.’

Dyson draaide een snel einde aan de les maar de nieuwe informatie bleef Levya bezighouden. Natuurlijk moest hij zijn begeleider gelijk geven. Grauwers waren overduidelijk apen. Ze leefden er maar wat op los, deinsden er niet voor terug andere dieren op te eten en communiceerden door middel van primitieve keelgeluiden.

Het was te gek voor woorden dat ze vroeger bij de homo sapiens hoorden, het ras waaruit de huidige mens was ontstaan.

Maar aan de andere kant... Hij kwam er niet uit. Ook al waren de grauwers nooit mensen geweest, ze hadden er dus wel bij gehoord. Hoe kon dat? De verschillen waren zo groot, je hoefde maar even in de dierentuin te kijken en dan zag je dat. Waarom dan toch een tijdlang die foute classificatie? Of waren er nog andere overeenkomsten tussen grauwers en mensen die misschien niet iedereen kende?

Toen hij dit een week later, na enig aarzelen, aan Dyson vroeg, was die flink kwaad geworden.

‘Apen zijn apen en mensen zijn mensen, Levya! Dat is altijd zo geweest en dat zal altijd zo blijven. En nu wil ik er niets meer over horen voor ik begin te denken dat je door een onherstelbaar hersendefect getroffen bent. Want wat dat voor consequenties kan hebben, moet zelfs voor jou duidelijk zijn.’

Dat was het en Levya was erover opgehouden. Opgehouden

met praten dan. Want zijn gedachten gingen gewoon door. Die waren niet te stoppen.

Al vanaf zijn vijfde scheppingsdag was hij bezeten geweest van grauwers.

Op die bijzondere dag kreeg hij een speelgoedexemplaar van zijn moeder, geheel conform de Richtlijnen voor Opvoeders ('Trakteer uw kind bij elk jubileum op een kleine verrassing als blijk van genegenheid'). Waarschijnlijk had zijn verzorgster dit cadeau nog vaak betreurd, want daarna was het hek van de dam.

Roddop, zoals hij het pluizige beest met de wiebelpoten had genoemd, werd meteen zijn favoriet en in de jaren die volgden had hij alles verzameld over grauwers wat hij te pakken kon krijgen.

En vanaf het moment waarop hij over de reservaten hoorde had hij ernaartoe gewild – een onmogelijke wens, want die waren niet toegankelijk voor gewone mensen. Als reden werd gegeven dat het leefklimaat van de dieren niet mocht worden verstoord en bovendien kon je er van alles oplopen. Het was bekend dat grauwers virussen konden verspreiden die ook gevaarlijk waren voor de mens. Daarom hadden uitsluitend specialisten toestemming de reservaten te betreden.

Mazzelaars dus, en een daarvan was zijn beste vriend Rheyne. Die kon zich straks primatoloog noemen, met als specialisatie Grauwers. Dit was bij zijn schepping vastgelegd in zijn persoonlijk levensplan.

Sommigen hadden altijd geluk. Hij, Levy, moest het doen met een toekomst in de medische wereld, maar er was vast ergens een systeemfout ingeslopen want hoe Dyson ook zijn best deed, zijn specialisatie, Skin Development, interesseerde hem weinig. Niet dat zijn resultaten slecht waren – natuurlijk niet, hij

had de juiste genen. Het was alleen dat zijn gevoel er niet in zat, de passie ontbrak.

Die had hij alleen voor de grauwers, tot grote irritatie van zijn projectbegeleider. Een irritatie die het kookpunt bereikte na Levy's vragen over de classificaties.

Ja, Levy had duidelijk aan het gezicht van zijn begeleider gezien dat het menens was. Daarom had hij zijn mond gehouden en net gedaan of grauwers hem niet langer interesseerden. Hij stopte Roddop in zijn kast en schafte een merel aan, een echte. Honderd procent bacterievrij en hij floot als de beste volgens de leverancier, maar dat laatste viel nogal tegen. Om eerlijk te zijn vond hij er weinig aan, aan dat in elkaar gedoken stuk chagrijn in zijn kooi. Daarom was hij, om het laatste restje wantrouwen weg te nemen, met de hobbycursus Botanica gestart. Al na de eerste les had hij geweldig medelijden gehad met de mensen die zich hier hun hele leven mee bezig moesten houden.

Botanica was wel het laatste waar Levy aan dacht toen hij bij de grens van het reservaat stond. Vol ongeloof keek hij nog eens naar de afrastering waar hij zojuist onderdoor was geglipt: niet meer dan een eenvoudige, uit staaldraad en metalen pennen opgetrokken constructie die in beide richtingen doorliep tot zover het oog reikte. Het had weinig moeite gekost de onderkant iets te verbuigen.

'Snap je dat nou?' vroeg hij aan Rheyn. 'Ik had verwacht dat er op z'n minst een joekel van een magnoveld zou zijn. De hele weg hiernaartoe heb ik lopen bedenken hoe we de beveiliging zouden kunnen omzeilen.'

Rheyn keek hem aan. 'Ik zei het je. Als je me wat vaker zou geloven, zou je leven een stuk simpeler worden. Dat hek is gewoon een markering, meer niet. Er zijn gewoon niet zoveel mensen die het reservaat in willen. Niet iedereen is zoals jij. Niemand is zoals jij, vrees ik.'

Levya grijnsde even. ‘Dat zegt mijn moeder nou ook altijd. Maar dat bedoelde ik niet, geen beveiliging om humanen tegen te houden. Ik dacht eigenlijk aan de grauwers. Ik bedoel, een beetje slimme grauwer heeft toch zó door dat hij hier makkelijk uit kan?’

‘Waarom zou hij?’

‘Waarom niet?’

‘Omdat hij alles wat hij nodig heeft in het reservaat kan vinden. Wat hebben wij nou gezien de afgelopen weken? Een woestijn, kale, stoffige rotsen, het lijkt me niet dat die beesten daarvan houden.’

‘Ja, dat is wel zo,’ gaf Levya toe. ‘Hier ziet het er allemaal wat beter uit.’ Zijn ogen gingen over het landschap dat voor hem lag. Ongelooflijk, die eindeloze heuvels, al die tinten groen. Zoveel kleuren had hij nog nooit bij elkaar gezien. Plotseling voelde hij zijn borstkas zwellen. Hier stond hij, midden in zijn grootste droom. Alleen was het nu geen droom, en zelfs geen holodoc, maar een fantastische werkelijkheid. Alles wat hij zag was echt.

‘Rheyn...!’ begon hij. Hij keek opzij en wat hij ook had willen zeggen, het was weg. Geschrokken staarde hij naar het gezicht van zijn vriend. Dat stond vreemd, verstart.

Blijkbaar voelde Rheyn zijn blik, want op hetzelfde moment ontspanden zijn trekken. ‘Ja...?’

Onzeker keek Levya hem aan. Wat was dat nou? Of had hij zich vergist? Nu zag Rheyn er weer uit zoals hij er altijd uitzag. Koel en beheerst.

‘Eh, waar zouden de grauwers zitten, denk je? Tussen die bomen daar of zo?’

Rheyn knikte. ‘Best mogelijk.’ Even leek hij te aarzelen, toen voegde hij eraan toe: ‘Maar ik denk eerder daarginds.’ Hij fronste naar een bergrug in de verte, waar een grijzige pluim omhoog kringelde.

‘Rook!’ Levya voelde zijn opwinding terugkeren. ‘Heilige waarheid! Maar dat betekent dat die beesten zelf vuur kunnen maken! Dat wist ik niet, jij wel?’ Hij lachte. ‘Geweldig! Misschien ontdekken we iets nieuws, iets sensationeels, en dan kun jij het publiceren zodra je officieel onderzoeker bent en word je in één klap beroemd!’

Opnieuw verstrakte Rheyns gezicht. ‘We kunnen er morgen gaan kijken,’ was zijn antwoord. ‘Vandaag halen we het niet meer, die berg ligt nog een flink eind weg.’ Zijn lippen plooiden zich in een moeizaam soort glimlach. ‘Weet je wat? Laten we ons kamp opslaan bij die heuvels daar, in dat stuk bos van jou, dat is minder ver. En wie weet zitten ze daar ook.’

‘Wat was er nou met jou, daarstraks?’ vroeg Levya toen ze voor hun lage, grijze tenten zaten. Hij schudde twee voedingscapsules uit hun verpakking en vermeed de ogen van zijn vriend.

‘Wat bedoel je?’

‘Je keek vreemd. Er was iets.’

Hij gaf een capsule aan Rheyn, die er een blik vol weerzin op wierp en verzuchtte: ‘Ik snak zo langzamerhand naar normaal eten, jij niet?’

‘Er was iets, Rheyn, ik zag het.’

Rheyn liet de capsule een paar keer tussen zijn vingers rollen voor hij hem in zijn mond stak.

‘Rheyn?’

‘O, dat gevraagd altijd van jou, ik krijg er soms wat van! Niks belangrijks, vergeet het.’

‘Als het niet belangrijk was, kun je het ook wel vertellen.’

Rheyn zuchtte hard en nadrukkelijk, maar Levya hield vol. ‘Er is iets, ik ben niet gek. En niet alleen vandaag, ik merk het iedere keer, al een hele tijd. Waarom doe je zo moeilijk? Sinds wanneer hebben we geheimen voor elkaar?’

‘Dat moet jij zeggen! Zo spraakzaam was jij ook niet over je vakantieplannen, of ben je dat soms al vergeten?’

Het bleef een tijdje stil. Levya liet een capsule smelten in zijn mond. Ja, hij had zijn reisplan verzwegen, maar dat was Rheyns eigen schuld. Als die de laatste maanden niet zo somber was geweest en steeds afstandelijker was geworden, had hij het vast verteld. Maar goed, Rheyn had een punt natuurlijk.

Hij slikte de capsuleprut door en besloot net het onderwerp te laten rusten toen Rheyn ineens uitbarstte: ‘O, verdom de waarheid, wat maakt het ook uit. Ja! Er is iets.’

Levy keek hem aan.

‘Mijn projectbegeleider,’ zei Rheyn, wat kalmer nu. ‘Niet de nieuwe – de vorige. Tyler.’

‘Die defecte?’

‘Ja.’

‘Maar hij is toch weg? Je hebt niks meer met hem te maken.’

‘Nou, wel dus. Ik ben teruggeschaald.’ Er verscheen een verbitterde uitdrukking op Rheyns gezicht. ‘Ze denken blijkbaar dat hij mij heeft besmet.’

‘Teruggeschaald? Hoezo teruggeschaald?’

‘Ze hebben m’n levensplan veranderd. Ik mag geen grauwer-onderzoek meer doen.’

Met grote ogen keek Levy zijn vriend aan. ‘Wat! Maar ben je dan niet langer primatoloog?’

‘Jawel. Het stelt alleen geen bal meer voor. Het enige wat ik straks nog mag is de resultaten van andermans onderzoek in In-site zetten. Databeheerder. Leuk, hè?’ Rheyn snoof. ‘Ik had die vent aan moeten geven. Ik wist dat er iets mis was, al een hele tijd. Als ik hem had gemeld, hadden ze me nog vertrouwd.’

‘Maar zijn jullie allemaal teruggeschaald dan? Al zijn studenten?’

‘Nee. Dat denk ik niet tenminste, er stond niets over in het

rapport. Daarin werd alleen gezegd dat de maatregel onvermijdelijk was omdat,' Rheyn kromde zijn wijsvingers in de lucht, "het vermoeden bestaat dat de betreffende begeleider een te grote invloed heeft gehad op project B-71". Hij liet zijn handen weer vallen. 'Zo stond het er. Dat was de belangrijkste reden.'

Levy schudde ongelovig zijn hoofd. Rheyn was zo intelligent! Dat ze uiterekend hem afscheepten met zo'n stom baantje was toch niet mogelijk? En dat alleen omdat zijn projectbegeleider niet deugde. Of... 'Hoezo belangrijkste reden?' vroeg hij voorzichtig. 'Was er meer dan?'

'Er was nog een bezwarende bijkomstigheid.'

'Wat dan?'

Rheyns antwoord begreep hij niet onmiddellijk.

'Ik?'

'Jij, ja.' Opnieuw bewoog Rheyn zijn vingers. 'Er werden vraagtekens gezet bij mijn "onprofessionele omgang met een c".'

Met een vreemde glans in zijn ogen keek Rheyn hem aan. 'Je registratiecode stond er niet bij, maar het was wel duidelijk dat jij daarmee bedoeld werd. Je bent de enige c die ik ken.'

'Nou moe? Is dat zo erg dan? Dat wist ik niet, echt niet.'

'Ik ook niet. Maar nu stond het erbij. Misschien hebben ze gelijk. Helemaal gebruikelijk is het natuurlijk niet, een vriendschap tussen een B en een C.'

Onzeker keek Levy naar Rheyn. 'Maar -' begon hij.

'Het maakt niet uit,' kapte Rheyn hem af. 'Het is zoals het is en nu weet je het. Klaar.'

Levy staaarde naar hem. Helemaal niet klaar. 'Je hebt er toch geen spijt van?' vroeg hij. 'Van onze vriendschap? Want eigenlijk is het dan ook mijn schuld dat...'

'Niets is jouw schuld,' onderbrak Rheyn hem. 'Dat zie je verkeerd, dus zet dat uit je hoofd. En nu heb ik er genoeg over gezegd. Wie weet valt het trouwens nog op te lossen. Ik heb in ieder geval al bezwaar aangetekend.'

Levy keek naar het norske gezicht naast hem en zuchtte, al voelde hij zich weer half en half gerustgesteld. Natuurlijk had Rheyn geen spijt van hun vriendschap. Als dat zo was, had hij hier niet gezeten. En was hij al helemaal niet over zijn problemen begonnen.

Heilige koeien! Teruggeschaald!

Belachelijk, echt te stomzinnig voor woorden.

Maar zoals Rheyn zelf zei: er was vast wel iets aan te doen. Bezwaar maken was een goed begin en er waren ongetwijfeld meer mogelijkheden. Daar moesten ze het absoluut nog eens over hebben, hij wilde best meedenken over een oplossing.

Alleen niet nu.

Zolang ze hier waren kon hij Rheyn waarschijnlijk het beste helpen door ervoor te zorgen dat het een topvakantie werd. Afleiding, daar draaide het om.

Ja, besloot hij, daar ging hij zich extra voor inspannen. Deze vakantie moest onvergetelijk worden, ook voor Rheyn. En daarna, als ze weer teruggingen, was er nog tijd genoeg om iets te verzinnen.

Hij voelde zich meteen beter door dit goede voornemen en maakte aanstalten om op te staan. Toen zag hij dat Rheyn met een gespannen uitdrukking zijn hoofd hief, luisterend. Op hetzelfde moment hoorde hij ook iets en zijn lichaam begon te tintelen.

‘Rheyn! Ze zijn hier, ik hoor ze. En ook niet zo ver van ons vandaan.’

Iets verderop klonken geluiden, murmelend, met soms een schrille klank ertussendoor. Maar of het grauwers waren?

Hij had ze natuurlijk eerder gehoord. De eerste keer op de dag dat hij zijn speelgoedgrauwer kreeg, zijn vijfde scheppingsdag.

Een bezoek aan de dierentuin was de tweede verrassing die zijn moeder voor hem had bedacht. Hij was meteen naar het dag-

verblijf van de grauwers gestormd en daar had nog een jongetje gestaan dat net zo opgewonden leek als hijzelf. Met hun neuzen tegen de tralies gedrukt hadden ze geprobeerd de dieren dichterbij te lokken.

Levya had met zijn nieuwe speeltje gezwaaid en ineens was er een grauwer opgesprongen. Een agressief exemplaar dat woedend naar hen brulde. Het was het hoogtepunt van de dag geweest. Het jongetje, dat Rheyn bleek te heten, en hij hadden geprobeerd de brul te imiteren, net zo lang tot hun kelen, die niet gewend waren aan het maken van geluid, schrijsden: *'Róddóp! Róddóp! Róddóp!'* En zo kwam de speelgoedgrauwer aan zijn naam.

Snel en stil bewogen ze zich tussen de bomen, tot ze, nog geen vijftig meter verwijderd van hun kampplek, een duidelijk pad ontdekten.

Levya zag het het eerst. Opgewonden tikte hij Rheyn aan en richtte zijn shine op het uitgesleten weggetje. 'Een grauwerspoor!'

'Of door onze beheerders aangelegd,' reageerde Rheyn nuchter terwijl ook hij zijn licht over het pad liet schijnen. De smalle weg slingerde vrij steil omhoog en er was zo weinig ruimte dat ze alleen achter elkaar aan konden lopen.

'Ik hoor niks meer. Jij?' vroeg Levya.

Zijn vriend, die voorop ging, schudde zijn hoofd. 'Niets. We kunnen net zo goed teruggaan.'

'Nog een stukje verder?' bedelde Levya. 'Even kijken waar dit heen gaat?'

Het begon te regenen en het pad werd steeds modderiger. Na een minuut of tien hielden ze weer stil, luisterden. Er was geen ander geluid dan het ruisen van regen.

'Ik ben het zat,' zei Rheyn. 'Het is bijna donker en grauwers

zijn geen nachtdieren, die krijgen we niet meer te zien.’ Hij wierp een blik op de dichte begroeiing langs de linkerkant van het pad. ‘Wacht, ik moet even...’ Zijn mond vertrok. ‘Vanmorgen vergeten m’n digestief te slikken. Ik heb er de hele dag al last van.’

Levy lachte. Met dit probleem had hij de afgelopen weken zelf ook een paar keer te maken gehad. Nu ze uit hun gewone, dagelijkse ritme waren, schoot er nogal eens een capsule bij in.

Terwijl Rheyn tussen het groen verdween, liet hij de lichtbundel van de shine langzaam heen en weer gaan. Zo! Ze waren flink geklommen, ontdekte hij nu. Rechts van hem stonden niet langer bomen. Er groeiden alleen een paar struiken met daarachter een zo te zien behoorlijk steile afgrond. Hij spande zijn ogen in, maar het was inmiddels zo schemerig dat hij niet kon ontdekken wat er in de diepte lag. Grasland?

Hij draaide zijn hoofd. Waar bleef Rheyn? Een zware beveling blijktbaar. Hij grijnsde. ‘Hé, Rheyn, krijg je ’m eruit of heb je hulp -’

Er klonk een geluid, een kort gesis, en zijn vraag werd gesmoord door een vlammeende pijn in zijn linkerschouder. Zijn ogen sperden zich open. De bomen en struiken begonnen te golven en het pad onder zijn voeten veranderde in een wild bewegende slang. Hij wankelde, de shine viel uit zijn hand en in een reflex sloeg hij zijn armen uit. Maar die waren plotseling loodzwaar en wat hij ook had willen grijpen, hij kon het niet meer zien.

AAG

Als ik niet zo laat was geweest, had ik hem nooit gevonden. Maar ik had haast, het schemerde al behoorlijk en ik wilde thuis zijn voor het helemaal donker werd. Daarom besloot ik van het pad af te gaan, steil naar beneden te klauteren en af te steken via het weitje waar vroeger onze koe graasde.

De afdaling viel me niet mee. Misschien doordat ik me moe voelde, ik had een lange dag achter de rug. Hoewel mijn lichaam weer soepel en sterk was en ik volledig genezen was verklaard, kon die vermoeidheid, zo was me verteld, nog wel een tijdje duren. Daar moest ik me bij neerleggen. Voldoende rust nemen en niet te hard van stapel lopen, dat waren de aanbevelingen.

Jammer dan, dat ging niet lukken. Op een stoel zitten en uit het raam kijken, het idee alleen al. Afgezien daarvan had ik ook een hoop te doen. De winter kwam eraan en met onze voorraden was het droevig gesteld.

Nana en ik waren lang ziek geweest. De tijd die we normaal zouden hebben besteed aan jagen, oogsten en inmaken hadden we liggend doorgebracht. Eerst zwetend en ijlend, daarna volledig uitgeput. Zelfs de kleinste bezigheid werd een geweldige berg om overheen te klimmen. Het enige geluk was dat we samen waren: Nana wilde mij erdoorheen krijgen en ik haar. Dat had ons gered. Tenminste, voorlopig.

Tegen de tijd dat ik langer dan een paar minuten op mijn benen kon staan was de moestuin door onkruid overwoekerd en was er niets meer over van onze zorgvuldig uitgeplante groenten.

We hadden alleen nog wat aardappels kunnen vinden, verder was alles doorgesloten, verrot of opgegeten door de dieren die in de bossen rondom ons huisden. Ook bleek onze koe verdwenen. Dat had me geërgerd, maar niet verbaasd. Veedieven lieten geen kansen liggen.

Het zag er dus niet best uit, maar goed, we leefden nog en dat was meer dan een aantal andere inwoners van Klein Holland kon zeggen. De epidemie had flink huisgehouden. Niet alleen in ons dorp, ook in de andere plaatsen was het raak geweest. En het had lang geduurd voor de ziekte zich terugtrok.

We probeerden ons leven weer op te pakken, al was Nana nog steeds zwak en niet in staat lange tochten te maken. Sowieso een wonder dat ze het op haar leeftijd had doorstaan; ze was een ouwe taaie, die grootmoeder van me.

Aan haar dacht ik terwijl ik me naar huis haastte. Ik had haar beloofd op tijd terug te zijn en ik was kwaad op mezelf omdat ik zo lang in Ooster was blijven hangen.

De maandelijks veemarkt was de reden van mijn bezoek geweest vandaag. Ik had een nieuwe koe willen kopen en Nana had me haar gouden ketting meegegeven. Dat was het enige sieraad dat ze nog bezat en ik wilde het proberen. Het was niet gelukt. Om te beginnen waren er maar weinig veehandelaren geweest en de paar die ik trof, hadden me vierkant uitgelachen toen ik de ketting liet zien. Ze geloofden niet dat het goud was, en dat er een mooie, oude munt aan hing leek ze ook niet te interesseren.

‘Oud? Ik heb liever iets jongs,’ had een van hen, een zware vent met een grove, irritante kop, me met een knipoog laten weten terwijl hij een vuile klauw op mijn schouder plantte. ‘Daar wil ik best over onderhandelen.’

Zijn ranzige adem sloeg in mijn gezicht en ik had me vol walging losgerukt.

Bij de andere handelaren liep het al niet veel beter en uiteindelijk had ik het opgegeven.

Nana en ik zouden iets anders moeten bedenken om aan melk te komen deze winter.

Net toen ik op het punt stond de markt te verlaten en naar huis te gaan, was ik mijn oude vriendin Sien tegen het lijf gelopen.

Ze was zo rond als een ton. De baby kon elk moment geboren worden, vertelde ze, maar blij klonk ze niet. De jongen met wie ze vorig jaar was getrouwd lag al een tijdje onder de zoden, en ook haar ouders hadden de epidemie niet overleefd.

Ik schrok toen ze me dat laatste vertelde en voelde me even schuldig omdat ik haar niet eerder had opgezocht. Al was daar weinig gelegenheid voor geweest. Ik had zelf ook lang op bed gelegen en de afgelopen weken had ik alle uren van de dag besteed aan het verzamelen van voedsel. Maar goed, als ik had gewild, had ik natuurlijk wel tijd kunnen vinden.

Ik dwong mijn schuldgevoel opzij en vroeg haar of ze ook ziek was geweest.

Ze zuchtte. 'Nee, ik heb geluk gehad, denk ik.' Haar mond vertrok. 'Al weet ik niet of geluk het goede woord is als je alleen overblijft. Nu moet ik naar de opvang want er is niemand die op me zit te wachten. Zelfs mijn schoonmoeder niet.' Ze streek over haar uitpuilende buik en voegde er nogal bitter aan toe: 'Die wil alleen het kind.'

Verbaasd had ik haar aangekeken. 'Het Maagdenhuis? Moet je daarheen? Wat raar, je bent nu een weduwe. Dan horen ze je als volwassene te behandelen. Mag je echt niet in jullie huisje blijven?'

Ze had haar hoofd geschud. 'Nee, na de bevalling moet ik eruit. Mevrouw Hoornveld is al bij me langs geweest, ze heeft alles geregeld. Maar hoe is het met jou? En met Nana?'

Zo hadden we nog een tijd staan kletsen tot ik tot mijn schrik ontdekte dat de marktkooplui waren verdwenen.

In alle haast had ik afscheid van Sien genomen, haar belovend dat ik over een paar dagen langs zou komen om eens uitgebreid bij te praten, en ik was rennend vertrokken.

Op het pad over de heuvel moest ik rustiger aan doen. Het was begonnen met regenen en de grond was verraderlijk glad. Dat gold ook voor de rotswand waarlangs ik naar beneden ging en het kostte me behoorlijk wat tijd en een geschaafde arm om de weide te bereiken.

Opgelucht ademde ik uit toen mijn voeten weer vaste grond voelden. Het volgende ogenblik zag ik hem. Een man, zittend in het gras, zijn rug steunend tegen de laaghangende takken van een wilde braam die tegen de rots aan groeide. Hij bewoog niet en zijn hoofd hing in een vreemde knak schuin achterover. Hij was buiten bewustzijn of dood.

Met een paar stappen was ik bij hem en toen pas zag ik de glanzende, kale schedel en de vreemde kleding die hij droeg. Mijn hart begon te bonken. Een jager? Nu? Maar dat kon niet. Het duurde nog ruim twee weken tot het jachtseizoen begon en buiten die tijd kwamen ze hier niet. Dan waren we veilig.

Bovendien, zag ik nu, leek deze te jong om aan de jacht deel te nemen, al was hun leeftijd natuurlijk moeilijk in te schatten.

Ik knielde en legde mijn wijsvinger op een van de gesloten oogleden. Voorzichtig trok ik het omhoog. Het iets weggedraaide oog was grijsig van kleur. Hij kon dus nog geen twintig zijn. Na die leeftijd, wist ik van Nana, werd de iris bijna net zo licht als het oogwit eromheen. Dat was bij hem nog niet het geval.

Ik bekeek hem eens goed. Hij zag er niet ouder uit dan ik, hooguit zeventien of achttien, veel meer kon het niet zijn.

Wat was er met hem gebeurd? Hoe was hij hier beland? Nog terwijl ik me dat afvroeg, maakte hij een zwak, reutelend geluid. Geschrokken sprong ik op en in een reflex greep ik naar mijn

mes. Op hetzelfde moment realiseerde ik me dat ik geen moeite hoefde te doen. De dood zat al in hem.

Er borrelde een groenig schuim uit zijn mond en dat had ik vaker gezien. Maar dan bij gewone mensen. Nooit bij een gier. Verbijsterd keek ik om me heen. Hij was aangevallen door zijn eigen soort. Waar waren ze? Waren ze er nog?

Niet waarschijnlijk.

Ik had me open en bloot over het terrein begeven en bepaald niet zachtjes gedaan. En ook daarvoor, toen ik een paar anderen tegenkwam, hadden onze begroetingen door het bos geschald. Als er gieren in de buurt waren geweest, hadden ze dat moeten horen. En had ik nu niet meer geleefd.

Ik boog me weer over de jongen en begon hem voorzichtig verder te onderzoeken. In zijn linkerschouder trof ik wat ik zocht: de holle, blauwige naald die hem had geveld. Hij zat niet diep en ik zag dat het smalle reservoir aan het uiteinde tot bijna de helft was gevuld met vloeistof. Daarom leefde hij dus nog, niet al het gif was in zijn bloed terechtgekomen.

Voorzichtig trok ik de naald los en smeed hem onder de struik.

Ik keek opnieuw naar zijn gezicht. Het had nog zo iets kinderlijks, met de iets bolle wangen en de kleine mond. Hij had zelfs een paar pukeltjes op zijn kin, zo te zien had hij geprobeerd ze uit te knijpen.

Ik zag hoe hij om adem vocht en er trok een zweempje medelijden door me heen. Nog niet zo lang geleden had ik zelf zo naar lucht liggen happen en ik herinnerde me maar al te goed hoe rot dat was. Al had de benauwdheid bij mij natuurlijk een andere oorzaak gehad dan bij hem. De dood die mij had belaagd had niets met gif te maken. Dat was de gesel Gods geweest, tenminste, dat beweerden een hoop mensen. Niet mijn grootmoeder trouwens – volgens Nana had geen enkele god er iets mee te maken en kwam alle ellende door de vlooien die veel mensen